Tarai di mi pensamentu gooit stereotype ideeën omver

Gedichten van Ben Komproe heruitgegeven

Door Jules Marchena

Toen ik voor het eerst geconfronteerd werd met de dichtbundel "Tarai di mi Pensamentu" van wijlen Ben Komproe, was dat een schokkende ervaring; het onthullende voor mij was, dat de mens die naar voren komt in deze gedichten, een totaal andere is dan de politicus die een tijdlang het middelpunt is geweest van de belangstelling van de media op Curaçao.

De bundel "Tarai di mi Pensamentu" is al in 1982 in bescheidener formaat door de dichter geproduceerd, maar was toen meer bedoeld voor zijn eigen kennissenkring. Uit respect voor de overleden dichter heeft zijn weduw, die de motor is achter deze uitgave ervoor gekozen om niets aan de oorspronkelijke (niet helemaal zuivere) spelling, noch aan de vorm te veranderen.

De dichter lijdt naar mijn mening onder een enorme innerlijke verscheurdheid, welke naar voren komt in tegenstrijdige gevoelens; vaak wekken de gedichten de indruk van tweeslachtigheid. Zo schrijft hij enerzijds in het gedicht *Insertitud* dat hij een verborgen hoop heeft dat hij zijn ideaal zal bereiken. Deze hoop wordt elke dag sterker. Maar deze hoop blijkt niet meer dan *wishful thinking*: in hetzelfde gedicht zegt hij dat hij door de onzekerheid van het leven uit elkaar wordt gerukt (*habraka pa inseguridat*), en dat hij in het leven voortploetert (*lo mi sigi chambuka / den e insertitud di bida)*

Ook zijn houding tegenover de vrouw in zijn leven vertoont deze tegenstrijdige gevoelens. Hij heeft felle beschuldigingen aan haar adres:

Tabata un fansasia
un amor di hiprokesia
(Amor hipokrita)
(Het was een fantasie
een hypocriete liefde)

Maar daarnaast vraagt hij haar om één met hem te worden:
Skonde den sombra
di mi pensamentu
i keda di mi.
(Keda di mi)
(schuil in de
schaduwen van mijn gedachten
en blijf in mij.)

Deze zelfde gedachte van eenwording met de (verloren) geliefde vindt men ook in het gedicht *Sinti den mi:*

Ami por t a 'bo
Si bo ta 'mi
(ik kan jou zijn
als jij mij bent)

Ik zie de innerlijke verscheurdheid heel sterk naar voren in de houding van de dichter ten opzichte van de eventuele onafhankelijkheid van Curaçao, in het gedicht *Luchadó*, waarin hij een leider beschrijft die hij zeer bewondert en die voor een publiek op felle wijze pleit voor onafhankelijkheid:
Den bo wowo m'a lesa
bo fé den lokwal bo ta bida.
(in je ogen heb ik gelezen
je geloof in je eigen woorden)

Maar de dichter zelf gelooft er niet zo in. Hij durft dit echter niet naar voren te brengen. Het gedicht eindigt met de verzen:
Ta ken lo karga e responsabilidat
pa tur lokwal por resulta
for di bo diskurso bunita
abo, ku bo fé idealista
of ami ku ta skonde mi pensamentu
den un profundo silensho.
(Wie zal de verantwoordelijkheid dragen
voor alles wat er kan voortkomen
uit jouw mooie toespraak
jij, met je idealistische hoop
of ik die mijn gedachten verberg
binnen een diepe stilte.)

De dichter heeft dus kritiek op zichzelf, omdat het hem aan moed ontbreekt om op te komen voor zijn eigen mening. Vanuit dit perspectief gezien, lijkt het mij niet uitgesloten dat de dichter het in het gedicht *Kobarde* over zichzelf heeft:
Kobarde,
Kobarde bo ta,
Ku miedu di enfrenta,
Miedu pa aksepta
E berdat ankra
Den bo alma.
(Lafaard,

1982

een lafaard ben je,
me je angst om te confronteren,
je angst om te accepteren
de waarheid die verankerd ligt
in je ziel.)

Ik denk dat dit een wezenlijk probleem was voor Ben Komproe. Enerzijds had hij het gevoel van gevangen te zijn binnen een politieke situatie waarin hij zich niet gelukkig voelde, omdat hij de "waarheid die verankerd lag in zijn ziel" niet kon verwezenlijken, en anderzijds ervoer hij de onmacht om zich uit die situatie te bevrijden.
In het volgende gedicht brengt de dichter deze frustratie naar voren:
foi prinsipio di eksistensha
mi deseo a rebela
pero mi destino ta defini,
i mi tin di sigi kumpli
ku lokwal mi ta enka
(Te na fin di bida)
(Vanaf de aanvang van mijn bestaan
is mijn wens in opstand gekomen
maar mijn lot is bepaald,
en ik moet verder afmaken
hetgeen mij is opgedragen.)

In *Silhueta* zegt hij dat wij veroordeeld zijn om ons lot te dragen: *Kondena na nos destino*. Misschien moet deze onmacht worden verklaard uit het karakter van Ben Komproe; volgens mij was hij in wezen te zeer een romanticus voor de harde politieke realiteit waarin hij - uit idealisme? – terecht was gekomen. De gedachte dat Ben Komproe een romanticus was, vindt steun in de volgende versregels:

den mi boka
e smak marga
di derota,
brua ku dulsura
di amor frustra.
(Destrukshon)
(in mijn mond
de bittere smaak
van verlies
vermengd met de zoetheid
van gefrustreerde liefde).

Dit idee van de zoetheid van een verloren liefde is typisch romantisch; de romanticus koestert zijn verdriet als bron van inspiratie voor grootse kunst en daden.

Ook het procédé dat de dichter gebruikt heeft in het eerder aangehaalde gedicht *Kobarde*, waarin hij zg. tegen iemand anders spreekt, terwijl hij het mijns inziens over zichzelf heeft, is typisch romantisch. Het is een vorm van afstand nemen, verhullen, verdoezelen van de zelfverguizing.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het *doodsverlangen* verschillende malen opduikt: Het gedicht *Abismo (Afgrond)* begint met de volgende verzen:
den un abismo
inmenso
suku profundo,
mi alma ta rondea,
sofoka
kansa dje deseo di biba.
(in een inmense afgrond
met diepe duisternis
dwaalt mijn ziel rond
dodelijk vermoeid
van het verlangen om te leven.)

In *Desesparashon* brengt hij het heel concreet naar voren:
pa mi parti
mi por muri ....
(voor mijn part
ga ik dood ....)

Toch had Ben Komproe wel degelijk een gevoel van zijn eigen waarde; hij had de hoop, dat men hem tenminste na zijn dood de waardering zal geven die hij verdient maar die hij niet heeft kunnen afdwingen tijdens zijn leven.
Dit is de gedachte die hij in het eerste gedicht van de bundel uitdrukt:
bos di mi tarai,
grita, grita duru
den un mundu surdu.
sigi grita den bientu
i talbes
piskadonan di tempu
por jega na tende mi
prome nan bolbe
tira nan tarai.
(Tarai di mi pensamentu)
(Stem van mijn werpnet
roep, roep uit volle borst
in een dove wereld.
schreeuw verder zin de wind
en misschien zullen
de vissers van de tijd
mij eindelijk horen
voordat zij hun net
weer uitgooien.

N.B.: *Piskadonan di tempu:* Bestudeerders van de geschiedenis, dus degenen die zich na zijn dood met hem zullen bezighouden. De volgende uitspraak in dit gedicht is veelzeggend:

Majan tur mi palabranan
Lo wordu bon warda
Sifwera un profeta
(Morgen zullen al mijn woorden
goed worden bewaard
als ware ik een profeet)

Ben Komproe moet, blijkens zijn gedichten een teleurgesteld, innerlijk verscheurd mens zijn geweest. Hij had idealen maar was te zeer romanticus, had een te zacht karakter om deze op krachtige wijze na te streven. En dat nam hij zichzelf kwalijk.
Ik ben ervan overtuigd dat de bundel *Tarai di mi Pensamentu* het stereotype beeld dat velen van ons, "vissers van de tijd" van hem hebben, volledig omver zal gooien.

Tarai di mi Pensamentu is in alle boekhandels verkrijgbaar en kost NAF. 18,-.
Het boek is ook te bestellen bij Richi Molina, Tel. 869 1320 of 693 8755.

Ñapa. - (zaterdag 12 februari 2005), p. 4